

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 185

van **ELS ROBEYNS**

datum: 5 februari 2016

aan **GEERT BOURGEOIS**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

Vlaamse overheid - Vrijwilligerswerk

Van 27 februari tot 6 maart 2016 loopt de week van de vrijwilliger. Dit jaar bestaat de week van de vrijwilliger reeds 30 jaar. Een jubileum om even bij stil te staan.

Vrijwilligerswerk vindt plaats in praktisch alle domeinen: in sport, cultuur, jeugdwerk, ouderenzorg, onderwijs en tal van andere sectoren. Vrijwilligers stellen zich onbaatzuchtig ten dienste van de samenleving en leveren een enorme meerwaarde voor de organisatie waarvoor zij zich engageren.

Het vrijwilligerswerk draagt bij tot een solidaire en warme samenleving. Vrijwilligerswerk valt niet meer weg te denken in onze samenleving. Vrijwilligerswerk is ingebed in de werking van vele organisaties. Het verenigingsleven en sportclubs worden voor een groot deel gedragen door vrijwilligers en in de ouderenzorg maakt vrijwilligerswerk het grote verschil.

1. In welke sectoren binnen de beleidsdomeinen van de minister zijn vrijwilligers actief?
2. Hoeveel vrijwilligers zijn in die beleidsdomeinen actief? Graag het aantal gepresteerde uren op jaarbasis?
3. Hoeveel van de onder deelvraag 2 bedoelde uren vrijwilligerswerk worden vergoed met een vrijwilligersvergoeding?
4. Heeft de minister initiatieven genomen om vrijwilligers voor zijn/haar beleidsdomeinen te rekruteren? Zo ja, welke?
5. Neemt de minister nog initiatieven om vrijwilligers voor zijn/haar beleidsdomeinen te rekruteren? Zo ja, welke en wanneer?
6. Heeft de minister andere initiatieven genomen met betrekking tot het vrijwilligerswerk binnen zijn/haar beleidsdomeinen? Zo ja, welke?
7. Neemt de minister nog andere initiatieven met betrekking tot het vrijwilligerswerk binnen zijn/haar beleidsdomeinen? Zo ja, welke?
8. Op welke wijze wordt het vrijwilligerswerk binnen zijn/haar beleidsdomeinen gehonoreerd?
9. Wie zorgt binnen zijn/haar beleidsdomeinen voor de coaching van de vrijwilligers en de coördinatie van het vrijwilligerswerk?

10. Hoe evalueert de minister het vrijwilligerswerk binnen zijn/haar beleidsdomeinen?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Geert Bourgeois (185), Hilde Crevits (212), Annemie Turtelboom (164), Liesbeth Homans (338), Ben Weyts (628), Jo Vandeurzen (325), Philippe Muyters (298), Joke Schauvliege (381), Sven Gatz (145).

GEERT BOURGEOIS

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 185 van 5 februari 2016

van **ELS ROBEYNS**

- 1-3. Voor een omvattend zicht op de mate waarin Vlamingen vrijwilligerswerk opnemen en de mate waarin dat eventueel verandert in de tijd, is de jaarlijkse survey 'Sociaal-culturele verschuivingen in Vlaanderen' (SCV-survey) van de Studiedienst van de Vlaamse Regering een betrouwbare bron.

De SCV-survey vindt sinds 1996 plaats bij een representatieve steekproef van 1.500 Nederlandstalige Belgen (van 18 jaar en ouder) in Vlaanderen en Brussel. Op basis van deze survey stellen we vast dat tijdens de jongste twee decennia het percentage Vlamingen dat vrijwilligerswerk verricht, schommelt rond 18%. Gemiddeld spendeert de Vlaming ongeveer vijf uur per week aan vrijwilligerswerk. Onder vrijwilligerswerk verstaat de Studiedienst van de Vlaamse Regering: onbezoldigde, vrijwillige prestaties buiten de eigen familie, al dan niet in organisatieverband.

Het meest recente overzicht is opgenomen in de publicatie VRIND 2015 ('Vlaamse Regionale Indicatoren'). Deze publicatie is te raadplegen op de webpagina <http://www4.vlaanderen.be/sites/svr/Pages/2015-10-09-vrind2015.aspx>.

Recent heeft de Koning Boudewijnstichting (KBS) ook de resultaten gepubliceerd van een onderzoek 'Vrijwilligerswerk in België' dat in haar opdracht uitgevoerd is door de universiteiten van Gent en Luik.

Onder impuls van de KBS werd eind 2014 eenmalig een module 'vrijwillige inzet' toegevoegd aan de Enquête Arbeidskrachten die de Federale Overheidsdienst Economie jaarlijks uitvoert. Een representatief staal van de Belgische bevolking (bijna 10.000 personen) werd daartoe bevraagd. De universiteiten van Gent en Luik zorgden voor een gedetailleerde analyse, die in het najaar van 2015 is afgerond. Voor de studie werd uitgegaan van de betekenis die de Belgische wet betreffende de rechten van vrijwilligers uit 2005 aan vrijwilligerswerk geeft. Het betreft hier onbezoldigde, vrijwillige prestaties, buiten familieverband en binnen organisaties. Bijna 14% van de Vlamingen (van 15 jaar en ouder) bleek op het tijdstip van die bevraging aan vrijwilligerswerk te doen binnen een organisatie. Wanneer we ook het vrijwilligerswerk buiten een organisatie meerekenen komen we op 20% van de volwassen Vlamingen.

De sectoren met de meeste Vlaamse vrijwilligers zijn: cultuur en vrije tijd (20,7%), sport (26,7%), onderwijs en vorming (17,5%) en maatschappelijke dienstverlening (19,3%).

Een samenvatting van het onderzoek is raadpleegbaar via de website van de KBS: <https://www.kbs-frb.be/nl/Activities/Publications/2015/20151019ND>.

Aanvullingen m.b.t. specifieke bevoegdheden

Voor de bevoegdheden waarvoor vrijwilligers actief zijn, volgen hierna nog specifieke aanvullingen. Voor de andere ministers/bevoegdheden is de vraag niet van toepassing.

Geert Bourgeois (Onroerend Erfgoed)

2. Het aantal vrijwilligers is afhankelijk van de nood in een aantal projecten. Zo heeft één persoon in 2015 (10 keer 5 uur) vrijwilligerswerk gedaan tijdens een opgravingsproject in Peer. Momenteel is er geen structureel vrijwilligerswerk (op vaste tijdstippen) bij het agentschap Onroerend Erfgoed.
3. Er wordt geen vrijwilligersvergoeding uitbetaald.
- 4-7. Neen.
8. Er wordt een onkostenvergoeding gegeven, afhankelijk van het woon-werkverkeer.
9. De administratieve afhandeling gebeurt in de HR-cel van het agentschap. De vrijwilligers zelf worden begeleid door de projectleider.
10. Het vrijwilligerswerk is een aanvulling op de reguliere werking van het agentschap. Momenteel is dit kleinschalig en op maat. Er is momenteel geen intentie om dit structureel in te bedden.

Hilde Crevits (Onderwijs)

- 4-5. Tot op heden bleek het niet efficiënt om vrijwilligers in te zetten voor het beleidsdomein Onderwijs en Vorming. We hebben geen initiatieven genomen om vrijwilligers te rekruteren en hebben daartoe ook geen concrete plannen.
- 6-7. Het onderwijstijdschrift *Klasse* brengt op regelmatige basis reportages over voorbeelden van vrijwilligerswerk om het thema onder de aandacht te houden en mensen te inspireren om zelf vrijwilliger te worden. In het magazine *Klasse voor leraren* van juni 2014 werden in de reportage 'bijles in de jungle' drie leraren geportretteerd die vrijwilligerswerk deden in de onderwijssector in het buitenland.

Ik subsidieer jaarlijks een aantal studenttutoringprojecten. Hogeronderwijsstudenten gaan daarbij aan de slag met schoolgaande kinderen, en begeleiden ze om hun 'leren leren'-competenties te ontwikkelen. Vaak krijgen studenten daarvoor studiepunten, maar een deel van de studenten is ook vrijwillig actief in die initiatieven. Zij ontvangen daarvoor wel of niet een vrijwilligersvergoeding, afhankelijk van de afwegingen en tradities binnen het plaatselijke studenttutoring-gebeuren.

8. Vooral onderwijsinstellingen doen soms een beroep op vrijwilligerswerk, maar zij worden hierin niet specifiek ondersteund door het beleidsdomein Onderwijs en Vorming. Er zijn ook andere vormen van (onbezoldigde) prestaties die strikt genomen geen vrijwilligerswerk zijn, zoals occasionele lesgevers of de vrijwillige inzet van personeel voor raden en commissies. De competenties die opgedaan zijn tijdens vrijwilligerswerk kunnen in aanmerking komen voor Elders Verworven Competenties (Beleidsnota Onderwijs 2014-2019, pagina 39, punt 1.9.4). Schoolgebouwen staan ter beschikking voor het verenigingsleven (septemberverklaring, pagina 23).
9. Binnen het beleidsdomein is niemand aangesteld voor de coördinatie van het vrijwilligerswerk. Daar zijn ook geen middelen voor. In uitvoering van het regeerakkoord willen we geen versnippering van expertise en informatiekanalen.
10. Vrijwilligerswerk kan vele vormen en gedaanten aannemen en gebeurt op veel verschillende plaatsen, formeel of informeel georganiseerd. Er bestaan geen

officiële registers van vrijwilligers, zeker niet van vrijwilligers die zich buiten organisatorische verbanden inzetten.

Voor onderwijsinstellingen kan vrijwilligerswerk een nuttige aanvulling van de middelen zijn, bijvoorbeeld als bestuurder, als (mede)begeleider bij bepaalde activiteiten (lezen, zwemmen, opvang, fietsen naar school, evenementen). Zij beslissen daar autonoom over en kunnen een beroep doen op generieke, intersectorale ondersteuning, zoals van de vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk, en op collectieve verzekeringspolissen of op hun schoolbestuur of koepelorganisatie.

Vrijwilligers leveren vaak en op diverse manieren een substantiële bijdrage aan het lokale onderwijsgebeuren. Zo werken ook de leerlingen of (groot)ouders mee aan het leven rondom de school en engageren zij zich onder meer in de ouderaad, schoolraad of het oudercomité. Het is niet altijd evident om kandidaten te vinden, bijvoorbeeld voor bestuursfuncties. De lokale overlegplatforms zijn gedeeltelijk samengesteld met vrijwillige vertegenwoordigers uit de lokale gemeenschap: lokale sociaal-culturele en economische organisaties, organisaties van allochtonen en armen, integratiecentra, onthaalbureaus voor nieuwkomers, schoolopbouwwerk. Ook organisaties die onderwijsinstellingen ondersteunen gebruiken soms vrijwilligers met specifieke expertise die occasioneel nuttig is.

Verschillende scholen zetten expliciet in op vrijwilligerswerk in het kader van burgerschapsvorming van de leerlingen. Ze stimuleren hen bijvoorbeeld via sociale stages tot vrijwilligerswerk, onder andere om de mogelijkheid te vergroten dat ze ook als volwassenen vrijwilligerswerk zullen opnemen.

Voor de administratie wegen de voordelen meestal niet op tegen de beheerskosten (verplichte verzekering, selectieprocedure, uitrusting, vergoeding, ondersteuning, toezicht en opleiding, welzijn, ...).

Liesbeth Homans (Inburgering)

4. Er werden geen initiatieven ondernomen.
5. Er worden in de nabije toekomst geen initiatieven ondernomen.
6. Neen, er werden geen andere initiatieven ondernomen.
7. Vrijwilligerswerk wordt in het kader van Integratie en Inburgering niet structureel gesubsidieerd. In het verleden werden in het kader *'gezocht managers van diversiteit'* onder andere in de projecten *'oefenkansen Nederlands'* en *'samen inburgeren'* veelvuldig gewerkt met vrijwilligers. Zoals aangekondigd in de beleidsbrief 2016, zal, om het informeel aanbod NT2 te verankeren en kwalitatief te versterken een projectoproep worden gelanceerd. Ook bij deze oproep zal aandacht gaan naar het betrekken van vrijwilligers. Ook zal door de Agentschappen Integratie en Inburgering, in samenwerking met het Huis van het Nederlands Brussel, gezorgd worden voor vorming en ondersteuning van de vrijwilligers.
8. Daar er geen beroep wordt gedaan op vrijwilligers, is er ook geen wijze van vergoeding.
9. Momenteel is er geen nood aan coaching van vrijwilligers en wordt dit door niemand opgenomen.

10. Vermits er geen beroep gedaan wordt op vrijwilligers is een evaluatie niet aan de orde.

Liesbeth Homans (Armoedebestrijding)

De ondersteuning van het vrijwilligerswerk wordt voor deze bevoegdheid georganiseerd en opgevolgd vanuit het beleidsdomein WVG (Welzijn, Volksgezondheid en Gezin), waar het team Armoedebestrijding administratief is in ondergebracht.

Ik verwijs naar het antwoord van mijn collega, Vlaams minister Jo Vandeuren, voor WVG.

Ben Weyts (Mobiliteit en Openbare Werken)

4. Gezien de taken van het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken zijn er momenteel geen lopende initiatieven om vrijwilligers te rekruteren.

In het kader van de 6de staatshervorming zijn er evenwel een aantal bevoegdheden op het vlak van verkeersveiligheid geregionaliseerd. In het verlengde daarvan is het Belgisch Instituut voor de Verkeersveiligheid (BIVV) gestopt met haar netwerk van verkeersvrijwilligers. Dit zijn vrijwilligers die vorming geven over, of aanwezig zijn op, sensibiliserende acties verkeersveiligheid.

Ik heb de Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV) de opdracht gegeven om deze vrijwilligerswerking opnieuw op te starten en te integreren in haar werking. Dit netwerk zal vanaf september operationeel zijn.

5. Het departement Mobiliteit en Openbare Werken bekijkt momenteel een projectvoorstel dat is ingediend door TTB vzw in samenwerking met Imob, UHasselt en De Lijn om het concept van de OV-buddies, een systeem van vrijwillige assistentieverlening tijdens OV-verplaatsingen, verder uit te werken. Daarnaast kan ook de rol van vrijwilligers binnen de proefprojecten basisbereikbaarheid verder onderzocht worden.
7. Er zijn momenteel geen andere initiatieven gepland binnen het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken.
8. Zie het generiek antwoord op de deelvragen 1-3.
9. De coaching en coördinatie van de activiteiten van de vrijwilligers gebeurt door de Vlaamse Stichting Verkeerskunde.
10. Ik zal de vrijwilligerswerking laten evalueren door de VSV en het Vlaams Huis voor de Verkeersveiligheid.

Ben Weyts (Toerisme)

De organisaties die in het toerisme vrijwilligers inschakelen, staan zelf in voor het rekruteren, begeleiden, coachen, vormen en belonen van de vrijwilligers. Het gaat bijvoorbeeld om vrijwillige gidsen en vooral om vrijwillige medewerkers van sociaal-toeristische organisaties. De inzet van vrijwilligers stelt het sociaal toerisme in staat om het vakantiegevoel te versterken en met een beperkte financiële input een maximale uitkomst te verwezenlijken. De vrijwilligers begeleiden bijvoorbeeld de vakanties ter plaatse. Toerisme Vlaanderen coördineert het vrijwilligerswerk in het toerisme niet en subsidieert het evenmin. Erkende sociaal-toeristische verenigingen kunnen bij Toerisme

Vlaanderen wel subsidies aanvragen voor de kosten verbonden aan de organisatie van vakanties voor personen die in armoede leven. Zij kunnen ook een subsidie aanvragen om de loonkost van een coördinator te helpen dekken. Ook in het netwerk rond Vakantieparticipatie, dat uitstappen en vakantie toegankelijk wil maken voor mensen in armoede, is vrijwilligerswerk zeer belangrijk. Het Steunpunt Vakantieparticipatie werkt samen met meer dan 1.600 sociale organisaties in Vlaanderen: OCMW's, vrijwilligersorganisaties en verenigingen die een brede waaier aan doelgroepen bereiken.

Ben Weyts (Dierenwelzijn)

Veel Vlaamse dierenasielen maken gebruik van vrijwilligers.

Het al dan niet inschakelen van vrijwilligers, hun takenpakket en eventuele vergoeding, hun coaching en opvolging behoren tot de autonomie van de asielen. Ik beschik niet over verdere informatie hierover.

Vrijwilligers zijn onmisbaar voor een goede werking van de dierenasielen. Daarom wordt sinds vorig jaar een gratis opleiding op hogeschoolniveau georganiseerd voor asielmedewerkers en -vrijwilligers.

Jo Vandeurzen (Welzijn, Volksgezondheid en Gezin)

1-3. In de werking van de Consultatiebureaus voor het Jonge Kind hebben de vrijwilligers een belangrijke plaats. Zij verzorgen onder meer het onthaal van het consultatiebureau, wegen en meten de kinderen, en organiseren de wachtzaal. Daarnaast dragen zij echt de vrijwilligersploeg en verzorgen zij ook logistieke en administratieve taken. In de sector Consultatiebureaus voor het Jonge Kind zijn meer dan 5.000 vrijwilligers actief. Het aantal gepresteerde uren kunnen we niet exact benoemen, maar als we weten dat in 2015 ongeveer 48.000 zittingen van 3,5 uur zijn doorgegaan en dat daar meestal 2 vrijwilligers aan hebben meegewerkt, spreken we over naar schatting 336.000 gepresteerde uren. De subsidieregelgeving van de Consultatiebureaus voor het Jonge Kind omvat onder meer een subsidiebedrag aan de organiserende besturen van de consultatiebureaus van 10 euro per zitting, specifiek bedoeld voor de omkadering van de vrijwilligers (art. 45, §2 van het Besluit van de Vlaamse Regering van 1 maart 2002). Daarbij werd niet regelgevend vastgelegd dat de middelen moeten aangewend worden voor een vrijwilligers-vergoeding. Veelal worden de middelen gebruikt voor teambuilding, voor vormingsactiviteiten en voor personele omkadering.

In het beleidsdomein WVG zijn er veel verschillende soorten erkende en/of gesubsidieerde organisaties die werken met vrijwilligers, o.m.:

- ☐ Centra voor algemeen welzijnswerk
- ☐ Centra voor teleonthaal: enkel de omkadering is professioneel. Het beantwoorden van de telefoon gebeurt door vrijwilligers. De centra voor teleonthaal worden gedeeltelijk gesubsidieerd voor de vrijwilligersonkosten.
- ☐ Verenigingen waar armen het woord nemen
- ☐ Instituten voor samenlevingsopbouw
- ☐ Binnen de organisaties die door Jongerenwelzijn erkend en vergund worden is het werken met vrijwilligers goed ingeburgerd, zij het met verschillende intensiteiten. Bepaalde organisaties zetten vrijwilligers enkel in voor ondersteunende taken, terwijl andere ze ook inschakelen voor kerntaken. We verwijzen voor deze laatste groep onder meer naar Youth at Risk waar vrijwillige coaches de essentie van de werking uitmaken.
- ☐ Ook in de sector Personen met een handicap worden initiatieven ondernomen die inzetten op het ondersteunen van vrijwilligerswerk. Anderzijds is er de

ommekeer naar persoonsvolgende financiering die de werking met en door vrijwilligers meer faciliteert. Algemeen kunnen we wel stellen dat er in alle voorzieningen en in het persoonlijk assistentiegebeuren enorm veel vrijwilligerswerk wordt verricht.

- Er zijn vrijwilligers in alle sectoren van de gezondheidszorg (ziekenhuizen, woonzorg, geestelijke gezondheidszorg, enz.) en bij de organisaties die actief zijn in de gezondheidspreventie (bv. centrum ter preventie van zelfdoding, werkgroep Verder, Druglijn, VIGEZ, Sensoa). Hun opdrachten variëren, naargelang van de noden binnen een sector en de competenties van de vrijwilligers.

Hoeveel vrijwilligers in deze voorzieningen in het totaal actief zijn is moeilijk in te schatten. We beschikken over de gegevens van het aantal erkende voorzieningen, maar niet over het precieze aantal vrijwilligers dat er actief is. We beschikken ook niet over de gegevens hoeveel van de vrijwilligerswerk worden vergoed met een vrijwilligersvergoeding.

Daarnaast worden 140 organisaties voor autonoom vrijwilligerswerk binnen Welzijn, Volksgezondheid en Gezin erkend en gesubsidieerd. Deze organisaties worden betaald in verhouding tot hun aantal vrijwilligers. In 2016 bedraagt de totale subsidie voor deze organisaties 1.480.999,64 euro. Ook hier beschikken we niet over de gegevens hoeveel van de vrijwilligerswerk vergoed worden met een vrijwilligers-vergoeding.

- 4-9. Ik responsabiliseer de erkende en gesubsidieerde voorzieningen om een beleid rond het werken met vrijwilligers uit te bouwen, inclusief de aspecten van rekrutering, honorering, opleiding en coaching, en om dit ook te monitoren en te evalueren binnen hun (kwaliteits)beleid.

Ik subsidieer ook het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk (107.000 euro) voor de volgende doelstellingen:

- permanent een basis van nuttige, toegankelijke en relevante informatie bieden over het vrijwilligerswerk aan de leden en een breed publiek betrokken bij vrijwilligers(werk);
- het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk positioneert zich op een alerte, beïnvloedende en relevante wijze in de sociale en culturele context van Vlaanderen, België en de EU;
- actief en systematisch zoeken naar grenzen, mogelijkheden, tendensen, nieuwe praktijken m.b.t. het vrijwilligerswerk en deze in een toekomstgericht perspectief plaatsen;
- vrijwilligers en het vrijwilligerswerk onder de aandacht brengen van de democratische politieke partijen in Vlaanderen;
- actief werken aan de verbetering van de interne organisatie om de rol en functie van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk te versterken en te consolideren.

Meer informatie kunt u vinden op de website www.vlaanderenvrijwilligt.be.

Ik heb ook een subsidie toegekend aan het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk om de website www.vrijwilligerswerk.be te vernieuwen, met als doel dat organisaties veel gemakkelijker vrijwilligersvacatures kunnen plaatsen en dat er sterk wordt ingezet op gebruiksvriendelijkheid voor de vrijwilliger. Die nieuwe databank gaat ten laatste op 4 maart online.

Wat de zorg voor personen met een handicap betreft, kan ik het volgende stellen. Bij de ondernomen initiatieven gaat het om de continuering van de vrijetijdsvrijwilligersorganisaties. Door hun werking kunnen personen met een handicap

meer participeren in het maatschappelijk gebeuren, en de vele vrijwilligers die ze kunnen inschakelen bewijst dat dit niet zomaar een abstract beleidsidee is, maar ook in de praktijk het verschil kan maken. Het is dan ook de intentie om in de verdere uitrol van persoonsvolgende financiering (PVF) en Perspectief 2020 deze organisaties een plaats te geven.

De afgelopen jaren zien we binnen het persoonlijk assistentiebudget (PAB) ook een grote stijging van het aantal budgethouders die samenwerkt met een vrijwilligersorganisatie en die dus vrijwilligers inzetten als assistent. De reële of forfaitaire kostenvergoedingen (inclusief verplaatsingskosten) voor vrijwilligers kunnen tegenwoordig ook ingediend worden als directe kosten (vroeger was dit enkel via indirecte kosten) wat tot gevolg heeft dat meer en meer budgethouders vrijwilligersovereenkomsten afsluiten.

De omslag naar persoonsvolgende financiering zet vooral in op de "vermaatschappelijking van de zorg". Met deze optie wil men de zorg voor personen met een handicap zien als de verantwoordelijkheid van een samenleving. Welke vorm van ondersteuning iemand nodig heeft, wordt bekeken vanuit een concentrisch model. Eerst komen zelfzorg, mantelzorg, netwerk, vrijwilligers en reguliere zorg. De handicapspecifieke (VAPH) zorg hoort thuis in de buitenste cirkel van zorg. Een ander initiatief binnen het spoor van de persoonsvolgende financiering is de continuering en verdere uitbreiding van de rechtstreeks toegankelijke hulp. De uitbreiding van de mogelijkheden via dit systeem kadert mooi in de flexibilisering van de hulpverlening en de benadering vanuit het model van de vijf concentrische cirkels.

Er zijn geen concrete incentives opgenomen binnen de huidige regelgevingen om het vrijwilligerswerk binnen de zorg voor personen met een handicap. Wel voorziet de omslag naar persoonsvolgende financiering de mogelijkheid voor voorzieningen om de rol van sociaal ondernemer op te nemen. Binnen deze rol kan men de inzet van vrijwilligers en de honorering verder faciliteren. Een voorbeeld is het omzetten van personele middelen naar werkingsmiddelen die kunnen geïnvesteerd worden in vrijwilligerswerking.

Ik wil werk maken van een globaal mantelzorgplan 2016-2020 waarbij het honoreren van mantelzorg aan bod komt. Een expertengroep, met deelname van het VAPH, werkt dit plan verder uit.

Rond coaching van de vrijwilligers zelf bestaan er geen concrete acties en is er geen concreet aanspreekpunt. Wel voorzag ik reeds in financiële ondersteuning van het opzetten van projecten rond community building. Binnen deze projecten wordt volop ingezet op het bundelen van de aanwezige actoren in de samenleving (mantelzorgers, vrijwilligers, externe diensten) onder coördinatie van een professionele (betaalde) kracht die de rol van bruggenbouwer waarneemt tussen de persoon met een handicap en de omgeving. Ook voorzieningen krijgen de mogelijkheid om via een netwerk rond sociaal ondernemen ervaringen uit te wisselen en om oplossingen te zoeken voor knelpunten. Het uitbouwen en onderhouden van een vrijwilligerswerking maakt deel uit van deze zoektocht. Het netwerk is opgezet door de werkgeversorganisaties en wordt opgevolgd door het VAPH.

Voorzieningen en organisaties in de gezondheidszorg zorgen zelf voor de rekrutering van vrijwilligers. Dit gebeurt permanent. De Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen (VAD) rekruteert bijvoorbeeld via de site www.druglijn.be/over-ons/vrijwilligerswerk-steun. Ook Sensoa rekruteert vooral via online kanalen. Soms worden hiervoor ook speciale acties opgezet. Bij het Centrum ter Preventie van Zelfdoding liep in 2015 een wervingscampagne en ook in 2016 loopt een project om bijkomende vrijwilligers te werven en op te leiden.

De regelgeving bevat voor de meeste sectoren bepalingen over het inzetten van vrijwilligers. Een voorbeeld: woonzorgcentra moeten familieleden, mantelzorgers en vrijwilligers betrekken bij hun werking. Dit is een erkenningsnorm. De werkgroep Verder zal in 2016 een aanvraag indienen voor de erkenning als vrijwilligers-

organisatie. Daarnaast is er 'Buddywerking Vlaanderen' dat in 2011 structureel verankerd werd in 1 CGG (Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg) in elk werkingsgebied en dat steunt op vrijwilligers. Eén vrijwilliger ('buddy') wordt gekoppeld aan één persoon met psychische moeilijkheden ('deelnemer'). Ze ontmoeten elkaar voor een babbel, gaan wandelen, eens fietsen of naar de film, ... De coördinator van deze regionale buddywerkingen wordt gefinancierd door de Vlaamse overheid.

Voorzieningen en organisaties in de gezondheidszorg worden gesubsidieerd voor de opdrachten die ze uitvoeren. De vrijwilligerswerking is hierin in bepaalde gevallen opgenomen (bv. palliatieve netwerken). De voorzieningen en organisaties staan in voor de vergoeding van de vrijwilligers. Deze bestaat minstens uit de wettelijke verplichtingen (bv. verzekering). Meestal worden daarnaast extra's aangeboden, al dan niet financieel. Daarnaast zijn vooral ook initiatieven die de waardering ten aanzien van de vrijwilligers uitdrukken belangrijk.

De coaching van de vrijwilligers en de coördinatie van het vrijwilligerswerk behoort tot de opdrachten van de voorzieningen en organisaties. Er is daarin een grote variatie. De opdrachten die vrijwilligers opnemen variëren ook sterk. Bij de palliatieve netwerken ondersteunen de palliatief deskundigen bijvoorbeeld het vrijwilligerswerk in de palliatieve zorg en daar waar er nog geen initiatief bestaat, helpen ze de vrijwilligerswerking organiseren. De palliatief deskundigen zorgen ofwel zelf voor vorming en coaching, ofwel wordt dit door andere organisaties in de regio opgenomen. Psychiatrische ziekenhuizen moeten dan weer een persoon aanduiden die instaat voor de begeleiding van de vrijwilligers. Bij de Logo's (Lokaal Gezondheidsoverleg) nemen de vrijwilligers dan weer eerder administratieve of lesopdrachten op en worden ze door het reguliere Logo-personeel ondersteund. Bij organisaties zoals Sensoa hebben de vrijwilligers totaal andere opdrachten. Zij worden opgeleid door een vast personeelslid van Sensoa.

Omwille van hun centrale rol in de Consultatiebureaus voor het Jonge Kind, investeerde ik de voorbije jaren sterk in de vrijwilligerswerking. De middelen voor de vrijwilligers in de consultatiebureaus werden verhoogd van 4,8 euro naar 7 euro per zitting met het Besluit van de Vlaamse Regering van 16 december 2011, en van 7 euro naar 10 euro per zitting met het Besluit van de Vlaamse Regering van 13 december 2013. Deze middelen werden aangewend door de organiserende besturen van de consultatiebureaus, die instaan voor de rekrutering van vrijwilligers. Recentelijk bijvoorbeeld, plaatste Kind en Preventie vzw, het organiserend bestuur voor ongeveer twee derde van de consultatiebureaus in de sector, een integraal vrijwilligersbeleid hoog op de agenda (o.m. participatie, vorming en waardering).

Heel wat Huizen van het Kind rekruteerden reeds vrijwilligers bij de opstart van hun werking. Zij worden ingezet in verschillende functies zoals onthaal en ontmoeting. Ook spel- en ontmoetingsinitiatieven schakelen vrijwilligers in om het ontmoetingsmoment te organiseren. De Gezinsbond wordt sinds 1 februari 2015 gesubsidieerd om door vrijwilligers groepsgerichte activiteiten opvoedingsondersteuning aan te bieden in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Domo Leuven, Domo Antwerpen, Domo Hasselt en De Katrol Oostende bieden langdurige opvoedingsondersteuning aan kansarme gezinnen met kinderen tot 12 jaar via de inzet van vrijwilligers.

Het Besluit van de Vlaamse Regering van 28 maart 2014 tot uitvoering van het decreet van 29 november 2013 houdende de organisatie van preventieve gezinsondersteuning, verankerde deze initiatieven in een coherent kader voor de preventieve gezinsondersteuning binnen de Huizen van het Kind en kende daarbij aan vrijwilligers een belangrijke positie toe.

In de periode 2016-2017 zal ik een nieuw kwaliteits- en regelgevend kader voor de consultatiebureauwerking realiseren, waarbij ook de inkanteling in de Huizen van

het Kind wordt vooropgesteld. In deze regelgeving zal de prominente plaats van de vrijwilligers in de consultatiebureauwerking en in de Huizen van het Kind worden bevestigd.

Tegen het eind van de legislatuur verwacht ik dat elke gemeente gedekt is door een Huis van het Kind (308 gemeenten + Brussels Hoofdstedelijk Gewest). In de Huizen van het Kind zullen vrijwilligers een belangrijke en gevarieerde rol kunnen opnemen.

De verantwoordelijkheid voor de coaching van de vrijwilligers en de coördinatie van de vrijwilligersteams in de verschillende sectoren van de preventieve gezinsondersteuning, liggen volledig bij de organisator.

10. Het vrijwilligerswerk in erkende organisaties binnen het beleidsdomein WVG is zeer divers. Er zijn heel wat verschillende types organisaties die met vrijwilligers werken. De verscheidenheid aan taken die de vrijwilligers opnemen is groot. We kunnen deze taken opdelen in drie soorten: administratieve en logistieke taken, hulp bij randactiviteiten en een actieve inschakeling bij de hulp- en dienstverlening. Deze verschillende taken trekken een verschillende soort vrijwilliger aan. Logistieke ondersteuning en randactiviteiten kunnen bijvoorbeeld makkelijk gedaan worden door een sporadische vrijwilliger terwijl voor de hulpverlening engagement op lange termijn nodig is. Organisaties moeten zich hiervan bewust zijn en hun benadering van de vrijwilliger hierop aanpassen.

Wel zien we dat organisaties die bewust omgaan met vrijwilligers en een duidelijk vrijwilligersbeleid voeren, meer vrijwilligers aantrekken. De inzet van vrijwilligers wordt door de voorzieningen en de organisaties positief geëvalueerd. Ze verrichten zinvol werk. Het inzetten van vrijwilligers biedt soms ook een andere invalshoek: zo betreft Sensoa bv. jongeren als vrijwilligers in zijn werking naar jongeren. Bij crisislijnen zoals Zelfmoordlijn1813 is de efficiëntie van het werken met opgeleide vrijwilligers ook wetenschappelijk aangetoond. Voor een aantal sectoren evalueert ook de overheid het vrijwilligerswerk. De palliatieve netwerken moeten dit bijvoorbeeld opnemen in hun jaarverslag.

Het is dan ook belangrijk dat organisaties gestimuleerd worden om na te denken over hoe men omgaat met vrijwilligers. Dit kan echter op verschillende manieren. Het vrijwilligerswerk inschrijven in de strategische plannen, de mogelijkheid om iemand vrij te stellen als vrijwilligerscoördinator, koepelverenigingen die het thema vrijwilligerswerk opnemen en organisaties ondersteunen bij het voeren van een vrijwilligersbeleid, enz.

De aandacht voor het vrijwilligerswerk is dus cruciaal. Mijn administratie stuurt haar sectoren hierin aan.

Philippe Muyters (Sport)

- 4-7. Het centraal stellen van de noden en verwachtingen van vrijwilligers is een rode draad in de verschillende beleidsinitiatieven die ik neem ter ondersteuning (kwaliteitsverhoging en professionalisering) van de vrijwilligers in de sportsector. Hierbij wordt rekening gehouden met de zeer diverse groep van sportvrijwilligers. Er zijn niet alleen de trainers en officials, maar ook de vrijwilligers die instaan voor het management en de dagelijkse werking van de clubs (bestuurders, logistieke medewerkers, ...).

Voor de trainers/lesgevers wordt via de Vlaamse Trainersschool (VTS) een [zeer ruim aanbod](#) aan opleidingen en bijscholingen voorzien. Het gaat zowel om begeleidingsgerichte als om (aanvullende) sporttakgerichte opleidingen met aandacht voor vrijwilligers die senioren en sporters met een handicap begeleiden. Via VTS Plus wil de VTS meer trainers beter bijscholen. Naast bijscholen wil VTS Plus ook een platform bieden om met andere trainers en docenten in dialoog te treden over verschillende actuele thema's.

Voor de ondersteuning en professionalisering van de vrijwilligers die instaan voor het management van de clubs subsidieer ik al verschillende jaren de Vlaamse Sportfederatie (VSF) voor deze opdracht. Via het [Dynamoproject](#) van de VSF worden bestuurs- en managementgerelateerde themabrochures en bijbehorende modeldocumenten en tools ontwikkeld. Daarnaast biedt Dynamo ook bijscholing en begeleiding op maat aan.

Hoewel mensen zich nog steeds vrijwillig (willen) inzetten binnen sportclubs doen ze dat op een andere manier dan pakweg tien jaar geleden. Om voldoende vrijwilligers te vinden en te behouden is een duurzaam vrijwilligersbeleid binnen de sportclub nodig. Dynamo zet hier nu specifiek op in. Basis is de brochure 'Een vrijwilligersvriendelijke sportclub' met een uitgewerkte methodiek, tools en tips. Daarnaast loopt een [begeleidingstraject](#) waarvoor clubs zich kunnen inschrijven. Hier leren de deelnemers hoe ze hun sportclub door de bril van de vrijwilligers kunnen bekijken en worden ze getraind in het werken met hedendaagse vrijwilligers. Dit jaar startten reeds 65 sportclubs een traject. Voor de meesten (81 %) is een tekort aan vrijwilligers de drijfveer om deel te nemen en de effectmeting toont aan dat 72 % van de deelnemende clubs nieuwe vrijwilligers rekruteerden.

8. Via de [Goed Bezig actie](#) wordt het enthousiasme van de vele vrijwilligers in de kijker gezet en tijdens de jaarlijkse [Week van de Sportclub](#) krijgt de werking van de sportclub en hun vrijwilligers een promotioneel duwtje in de rug. Ook via de Week van de Vrijwilliger worden vrijwilligers bedankt voor hun gemotiveerde inzet en enthousiast engagement.

Voor de tienduizenden scheidsrechters, juryleden, resultaatopnemers, enz. werd in 2015 de eerste editie van de '[Week van de official](#)' uitgewerkt met een aantal centrale acties en initiatieven over gans Vlaanderen. Ook deze vrijwilligers verdienen immers waardering voor hun inzet.

- 6-7-8. Tussen het vrijwilligerswerk en de reguliere arbeid gaapt op dit ogenblik ook nog een kloof, waardoor vele functies binnen de non-profit zich ergens in een grijze zone bevinden. In opdracht van de Vlaamse overheid werd reeds een onderzoek gevoerd naar mogelijke oplossingen voor deze situatie. Dit werd toegepast op de case van semi-atorale arbeid in de sportsector. Deze studie is beschikbaar op http://www.bloso-kics.be/Tewerkstelling/Gedeelde%20%20documenten/Semi-atorale%20arbeid/130830_VUB_Eindrapport_semi-atorale_arbeid.pdf.

In bepaalde sectoren, waaronder sport, is er een toenemende druk om hogere vergoedingen te kunnen uitkeren aan vrijwilligers dan wat de Vrijwilligerswet toestaat. Het is niet evident om deze druk binnen de Vrijwilligerswet op te vangen. 'Verloning' is immers iets anders dan 'vergoeding' en oplossingen liggen eerder buiten de Vrijwilligerswet (cf. semi-atorale arbeid). Het Vlaams Regeerakkoord bevestigt dit specifiek voor sport. Vanuit deze achtergrond wordt dan ook in overleg gegaan met het federale niveau over het uitwerken van een nieuw statuut voor de sportbegeleider. Dit moet clubs nieuwe kansen bieden om voluit te investeren in kwaliteitsvolle sportbegeleiders.

9. Sport Vlaanderen beoordeelt waar relevant of beleidsinitiatieven aan de noden en verwachtingen van vrijwilligers voldoen. De praktische coördinatie en coaching ligt voor 'sporttechnische' vrijwilligers bij de VTS en voor vrijwilligers met bestuurs- en management taken bij VSF/Dynamo.
10. Onderzoek toont aan dat de sportsector de belangrijkste sector is waarin vrijwilligers actief zijn. Het vrijwilligerswerk is dan ook essentieel voor de sportsector. Zonder de vrijwilligers in de sportsector is de sportsector in

Vlaanderen onleefbaar. Sportclubs melden echter een tekort aan vrijwilligers (in de laatste Grote Sportclubenquête van 2012 gaf 62 % van de sportclubs aan dat ze, met uitzondering van de bestuursleden, een tekort hebben aan vrijwilligers).

Continue aandacht van het beleid voor de vrijwilliger is absolute noodzaak en daarom ook een centraal thema in mijn sportbeleid. De sportvrijwilligers spelen immers een bijzonder belangrijke rol in de leefbaarheid en dynamiek van de sportsector. Daarenboven draagt vrijwilligerswerk intrinsiek bij tot burgerparticipatie en sociale samenhang en bevordert het vaardigheden en persoonlijke ontwikkeling van mensen.

Joke Schauvliege (Leefmilieu en Natuur)

Departement Leefmilieu, Natuur en Energie - Afdeling Milieu-integratie en -subsidierungen (AMIS)

1. In de Vlaamse Kennis- en Vormingscentra voor Natuur en Milieu van de afdeling Milieu-integratie en -subsidierungen van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie (DLNE) worden vrijwilligers ingezet voor de eerstelijnseducatie en voor baliewerk. Deze Vlaamse NME-centra (Natuur- en Milieu-educatie) zijn De Helix in Geraardsbergen en De Vroente in Kalmthout.

In de Vlaamse Kennis- en Vormingscentra voor Natuur en Milieu zijn twee types van vrijwilligers aan de slag. Ofwel ben je een 'balievrijwilliger' ofwel een 'educatieve vrijwilliger (gids)'. Uiteraard kan je beide taken combineren.

- *De balievrijwilliger (activiteit van 4 uur)*

De balievrijwilliger vervult dezelfde taken als de baliemedewerkers. Hij/zij zorgt ervoor dat bezoekers de tentoonstellingen kunnen bezoeken, materiaal kunnen lenen/kopen en een antwoord krijgen op hun vragen. De balievrijwilliger is 'het gezicht' van het centrum en is verantwoordelijk voor het opvangen en begeleiden van bezoekers, opnemen van telefoons, ... Als balievrijwilliger moet je alle voorziene taken en opdrachten kunnen uitvoeren.

Het is mogelijk dat voor de baliemedewerker extra taken worden klaargelegd die kunnen worden uitgevoerd tijdens 'een kalme weekend- of weekdag'. Deze taken worden duidelijk toegelicht en zitten in een speciale baliemap.

Voor de balievrijwilliger is een apart vrijwilligersboek uitgewerkt.

- *De educatieve vrijwilliger (activiteit van 2 uur / 2 uur 30 min)*

De educatieve vrijwilliger voert één of meer natuur- en milieu educatieve programma's uit die door de Vlaamse centra werden ontwikkeld. In tegenstelling tot de balievrijwilliger kan de educatieve vrijwilliger zelf kiezen welke educatieve programma's hij/zij wil uitvoeren, afhankelijk van persoonlijke interesse en belangstelling voor een specifieke doelgroep. De educatieve vrijwilliger kan zelf aangeven op welke dagen en hoe frequent we hem/haar kunnen inschakelen.

Van de educatieve vrijwilliger verwachten de centra dat hij/zij over een degelijke basiskennis van natuur en milieu beschikt. De educatoren van de Vlaamse centra richten geregeld bijscholingsmomenten in en staan ook in voor een specifieke opleiding tot Helixgids voor in De Helix en tot Vroentegids voor in De Vroente.

De educatieve vrijwilliger zal de educatieve programma's uitvoeren zoals ze werden ontwikkeld en krijgt ook een kritische evaluatie van de uitgevoerde activiteiten. Voor de deelnemende school of groep mag er geen kwaliteitsverschil zijn in de uitvoering van een educatief programma door een vrijwilliger of door een educator van het centrum. De educatieve vrijwilligers kunnen steeds op de ondersteuning van de educatoren van de centra rekenen.

2. In de Vlaamse Kennis- en Vormingscentra voor Natuur en Milieu van DLNE waren 77 vrijwilligers actief in het werkingsjaar 2015.
Deze vrijwilligers presteerden 4.628 uren in het werkingsjaar 2015.
3. Voor de Vlaamse Kennis- en Vormingscentra voor Natuur en Milieu van DLNE werden alle gepresteerde uren vergoed met een vrijwilligersvergoeding.
4. De Vlaamse Kennis- en Vormingscentra voor Natuur en Milieu zoeken heel het jaar door naar nieuwe, enthousiaste vrijwilligers. Dit doen de centra langs verschillende kanalen: de website van de centra, facebook, mond-aan-mond reclame, via cursussen (vb. Natuurgidsencursus), via een affiche, ...
De centra blijven permanent inzetten op vrijwilligers en vinden dit belangrijk om hun werking te kunnen verderzetten.
5. In 2016 worden voor De Helix in Geraardsbergen balievrijwilligers aangenomen, aangezien De Helix vanaf maart tot en met oktober 2016 iedere eerste zondag van de maand haar deuren zal openen.
De Vroente in Kalmthout heeft reeds balievrijwilligers, aangezien zij reeds enkele jaren open zijn in het weekend.
6. Voor de vrijwilligers van De Helix in Geraardsbergen (Grimminge) wordt een kilometervergoeding toegekend, aangezien het om een moeilijk bereikbare (werk)plaats gaat en je bijna niet anders kan dan met de wagen te komen. Door de vrijwilligers werd dit ook gevraagd, aangezien het dichtstbijzijnde provinciale NME-centrum, De Kaaihoeve in Zwalm, ook een kilometervergoeding toekent aan hun vrijwilligers.
7. Niet van toepassing.
8. Het vrijwilligerswerk in de Vlaamse Kennis- en Vormingscentra voor Natuur en Milieu wordt gehonoreerd volgens de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers, gewijzigd door de wet houdende diverse bepalingen van 27 december 2005 en gewijzigd door de wet tot wijziging van de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers.
9. De educatoren van de Vlaamse Kennis- en Vormingscentra voor Natuur en Milieu zorgen geregeld voor bijscholings- en informatiemomenten. Nieuwe educatieve programma's worden voorgesteld en nieuwe procedures worden toegelicht. Deze bijscholingsmomenten worden regelmatig ingericht en als de nood zich daartoe voordoet.

De centra vragen aan elke begeleider van een klas/groep een evaluatieformulier in te vullen. Deze formulieren worden gebruikt om na te gaan of de educatieve programma's van de centra nog gesmaakt worden. Het evaluatieformulier geeft ook een beeld van de sterktes en zwaktes van de gids die de educatieve activiteit heeft begeleid. Dit formulier wordt ook gebruikt om de educatieve activiteiten en vrijwilliger te remediëren. Indien nodig worden een aantal educatieve programma's opgefrist om zo de kwaliteit van deze programma's hoog te houden.

Deze evaluatiepapieren zijn voor de vrijwilligers vrij raadpleegbaar en bespreekbaar. In de centra nemen de educatoren steeds de tijd om met de vrijwilligers samen te zitten en zij vinden dit ook belangrijk. De vrijwilligers komen ook zelf met nieuwe ideeën en geven zo mee vorm aan bestaande en/of nieuwe educatieve programma's.

10. Een vrijwilliger is iemand die uit vrije wil een bepaalde taak op zich neemt. Dat is in de eerste plaats de grote meerwaarde van een vrijwilliger. Door vrijwilligers in te

schakelen, kunnen de Vlaamse Kennis- en Vormingscentra voor Natuur en Milieu een zeer hoge graad van dienstverlening aanhouden.

Een vrijwilliger wordt beschouwd als een volwaardig lid van de medewerkersploeg. Het is belangrijk dat de vrijwilliger zich thuis voelt en daarom zetten de Vlaamse Kennis- en Vormingscentra voor Natuur en Milieu alles op alles om een prettige collegiale sfeer te creëren.

Deze Vlaamse centra zetten veel vrijwilligers in. Voor de bezoekers aan het centrum bestaat geen onderscheid tussen vrijwilligers en personeelsleden. Deze vrijwilligers zijn nodig om de eerstelijnseducatie te kunnen geven. Hoe meer vrijwilligers de centra kunnen inzetten, hoe meer groepen deze centra kunnen bedienen.

Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM)

De OVAM neemt geen specifieke initiatieven om vrijwilligers te werk te stellen. De aard van het werk op de OVAM leunt meer aan bij mensen die in het kader van hun opleiding een stage moeten doen. Stagiairs zijn dus wel regelmatig actief op OVAM. Als er een zeldzame vraag binnenkomt voor vrijwilligerswerk, wordt de coördinatie door HR opgepikt. HR bekijkt de aanvraag en gaat intern op zoek naar mentors / diensten die een vrijwilliger te werk kunnen stellen.

In 2015 is er op de OVAM één vrijwilliger aan de slag geweest. Hij werd tewerkgesteld van 3 tot en met 28 augustus, 4 dagen in de week. Net als bij stagiairs werd een mentor toegekend die hem gedurende die periode aan het werk heeft gezet en heeft gecoacht. Deze mentor heeft na de vrijwilligersperiode een evaluatie opgesteld en overgemaakt aan HR. Er werd geen vrijwilligersvergoeding uitbetaald.

Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)

1. Het Agentschap voor Natuur en Bos betreft actief vrijwilligers bij het beheer van natuur in de domeinen die het ANB in beheer heeft. Daarnaast verleent het ANB terreinbeherende verenigingen zoals Natuurpunt Beheer vzw, Durme vzw, Stichting Limburgs Landschap vzw, ... subsidies voor het natuurbeheer in erkende natuurreservaten. Die organisaties hebben een netwerk van vrijwilligers die mee concreet natuurbeheer uitvoeren.
2. Met betrekking tot de eigen terreinen kan het ANB jaarlijks op ongeveer 320 vrijwilligers rekenen. In 2015 kwam dit neer op een totaal van 7.853 gepresteerde uren.
3. In 2015 werden 1.473 uren vergoed voor werken met betrekking tot domeinen in eigendom of beheerd door het ANB.
4. Het ANB heeft reeds een lange traditie voor het inschakelen van vrijwilligers in zijn werking. Het inschakelen van vrijwilligers is sterk afhankelijk van lokale initiatieven in de buurt van domeinen die het ANB beheert. Activiteiten zoals het opruimen van zwerfvuil, educatieve rondleidingen van groepen in natuurgebieden, inventarisaties van fauna en flora, ... zijn typische acties waarvoor lokaal een beroep gedaan wordt op vrijwilligers.

Daarnaast worden aan terreinbeherende verenigingen jaarlijks subsidies verleend. De beheersubsidies die zij ontvangen, dienen voor het recurrent onderhoud van de terreinen die zij in beheer hebben. Voor deze werken doen zij in grote mate beroep op de inzet van vrijwilligers.

5. Vanaf dit jaar zal het inschakelen van vrijwilligers bij het beheer van de eigen terreinen van het ANB meer gestructureerd verlopen. Op basis van goede praktijkvoorbeelden uit het verleden werd een project opgezet om de inzet van vrijwilligers structureel een plaats te geven binnen het natuurbeheer.
6. Samen met het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) heeft het ANB een methodiek uitgewerkt om in Vlaanderen fauna en flora te monitoren. De inzet van vrijwilligers werd ook hier als een vast en essentieel onderdeel in opgenomen.
7. In de buurt van Wingene wordt met het ANB een project opgezet waarbij asielzoekers als vrijwilligers meewerken aan het uitvoeren van werken voor natuurbeheer. Ook in andere gebieden wordt bekeken of dergelijke samenwerkingsvormen mogelijk zijn.
8. Op basis van een interne richtlijn van het ANB ontvangen sommige vrijwilligers de wettelijk toegelaten belastingvrije vrijwilligersvergoeding met een maximum van 1.308,38 euro per jaar of 31,72 euro per dag.

De Vlaamse overheid verleent via het ANB beheersubsidies aan terreinbeherende verenigingen. Hiermee organiseren die verenigingen het beheer van hun erkende natuurreservaten waarbij die subsidies een tegemoetkoming zijn voor het betalen van hun eigen personeelsleden en voor aanbestede opdrachten, maar ook voor materiaalkosten van vrijwilligers.

9. De coaching van vrijwilligers gebeurt lokaal, in de meeste gevallen door de ploegbaas, boswachter of regiobeheerder van het ANB. Binnen het ANB gebeurt het uittekenen van het beleid en het coördineren van vergoedingen centraal. Terreinbeherende verenigingen en natuurstudie- en natuureducatieverenigingen staan zelf in voor het organiseren van het vrijwilligerswerk binnen hun werking.
10. Het inzetten van vrijwilligers, zowel rechtstreeks in de eigen terreinen van het ANB als via de subsidiëring van verenigingen, is belangrijk bij het creëren van draagvlak voor natuur. Het is een manier om lokaal mensen te betrekken bij het beheer van natuurgebieden waardoor het beleid voor de burgers concreter gemaakt wordt. Overigens levert de inbreng van vrijwilligers in verenigingen structureel een wezenlijke bijdrage voor het bereiken van de doeleinden van die verenigingen en zelfs voor het bereiken van algemene overheidsdoelen.

Joke Schauvliege (Landbouw en Visserij)

- 4-7. Neen. Het initiatiefrecht in deze berust bij het management van de entiteiten.
8. Binnen het beleidsdomein Landbouw en Visserij werden 17 vrijwilligers tewerkgesteld, allemaal bij het Instituut voor Landbouw en Visserijonderzoek (ILVO). De vrijwilligers ontvangen geen vergoeding. De werkelijk gemaakte kosten worden wel terugbetaald. Zo wordt het woon-werkverkeer integraal terugbetaald en kan men aanspraak maken op ene fietsvergoeding.
9. Binnen het ILVO gebeurt de begeleiding van de vrijwilligers op afdelingsniveau. De administratieve coördinatie verloopt centraal.
10. Er gebeurt binnen het ILVO geen algemene evaluatie van het vrijwilligerswerk.

Sven Gatz (Cultuur en Jeugd)

- 1-3. Het cultureel en jongerenverenigingsleven zou niets zijn zonder vrijwilligers. Maar ook in instellingen en bij professionele organisaties uit de cultuur- en jeugdsector zijn talloze vrijwilligers actief. Voor verschillende subdomeinen zijn er cijfers beschikbaar: cijferboek over erfgoed, data over bibliotheken (BIOS), gegevensregistratie in het sociaal-cultureel volwassenenwerk en amateurkunsten (Sisca), gegevens in de dossiers van de kunstenuorganisaties, ... De manier waarop deze cijfers verzameld worden is echter sectorspecifiek en niet uniform.
- 4-10. Ondersteuning van vrijwilligerswerk in de cultuur- en jeugdsector gebeurt door vele organisaties: de sectororganisaties zelf (sociaal-culturele organisaties, cultureel erfgoedorganisaties, jeugdverenigingen, kunstenuinstellingen, etc.), de sectorale steunpunten en specifieke organisaties als het Vlaams steunpunt Vrijwilligerswerk en De Verenigde Verenigingen.

De Vlaamse Gemeenschap sloot met het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk een overeenkomst waarin het steunpunt de expliciete rol krijgt als expertisecentrum voor vrijwilligerswerk. De kern van zijn opdracht is om een permanente basis van nuttige, toegankelijke en relevante informatie over vrijwilligerswerk aan te bieden voor een breed publiek. Het steunpunt heeft daarbij aandacht voor zowel de Vlaamse context, de Belgische wetgeving en het Europese niveau. Het steunpunt staat ook in voor de organisatie en promotie van de jaarlijkse Week van de Vrijwilliger. De focus van de werking van het steunpunt ligt vooral op de juridische context voor het vrijwilligerswerk en op communicatie. Waar het gaat om vrijwilligersondersteuning voor de thema's van waardering, rekrutering, vorming e.d.m. is een grotere rol weggelegd voor de steunpunten en de sectororganisaties zelf.

Ook andere overheden spelen een belangrijke rol in de ondersteuning van vrijwilligerswerk: lokale overheden in eerste instantie, maar ook de provinciale overheden hebben een ondersteunende rol met de provinciale steunpunten vrijwilligerswerk.

Er is dus veel ondersteuning, maar het ontbreekt vaak aan coördinatie. Betere afstemming en samenwerking kan tot synergieën en efficiëntiewinsten leiden. Dat is een van de redenen waarom deze Vlaamse Regering werk wil maken van een gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid (zie het Vlaams Regeerakkoord p. 134).